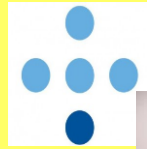

Helsepersonelloven

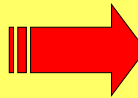
- hovedlinjer og utvalgte emner,
med vekt på forsvarlighetskravet

Professor dr. juris Morten Kjelland

Helsepersonelloven

- hovedlinjer og utvalgte emner,
med vekt på forsvarlighetskravet

Professor dr. juris Morten Kjelland

M. Kjellands Helserettsforelesning UiO Høsten 2017

M. Kjellands Helserettsforelesning UiO Høsten 2017
 Offentlig gruppe

Diskusjon

Medlemmer

Arrangementer

Bilder

Administrer gruppe

Søk i denne gruppen

Snarveier

- Gruppe 3. Masteroppgave...
- Gruppe 2. Masteroppgave...
- Gruppe 1. Masteroppgave...
- M. Kjellands Helserettsf...
- Oppgave- og skrivekurs...
- Se flere

Er medlem Varsler Del ...

Skriv innlegg Bilde/video Direktesendt vi... Mer

Skriv noe ...

Bilde/video Meningsmåling Følelse/aktivi... Mer

NYLIG AKTIVITET

Morten Kjelland har delt en lenke. 21 t

LEGG TIL MEDLEMMER

+ Skriv inn navn eller e-postadresse ...

MEDLEMMER 67 medlemmer (13 nye)

FORESLÅTTE MEDLEMMER Skjul

- Kristina Kjelland Legg til medlem
- Porya Hakimnejad Legg til medlem

Oppgave- og skrivekurs for Helsrett valgmenne (UiO) H2017

Oppgave- og skrivekurs for Helsrett valgmenne (UiO) H2017
 Lukket gruppe

Diskusjon

Medlemmer

Arrangementer

Bilder

Administrer gruppe

Søk i denne gruppen

Snarveier

- Gruppe 3. Masteroppgave...
- Gruppe 2. Masteroppgave...
- Gruppe 1. Masteroppgave...
- M. Kjellands Helserettsf...
- Oppgave- og skrivekurs...

Er medlem Varsler Del ...

Skriv innlegg Bilde/video Direktesendt vi... Mer

Skriv noe ...

Bilde/video Meningsmåling Følelse/aktivi... Mer

FESTET INNLEGG

Morten Kjelland

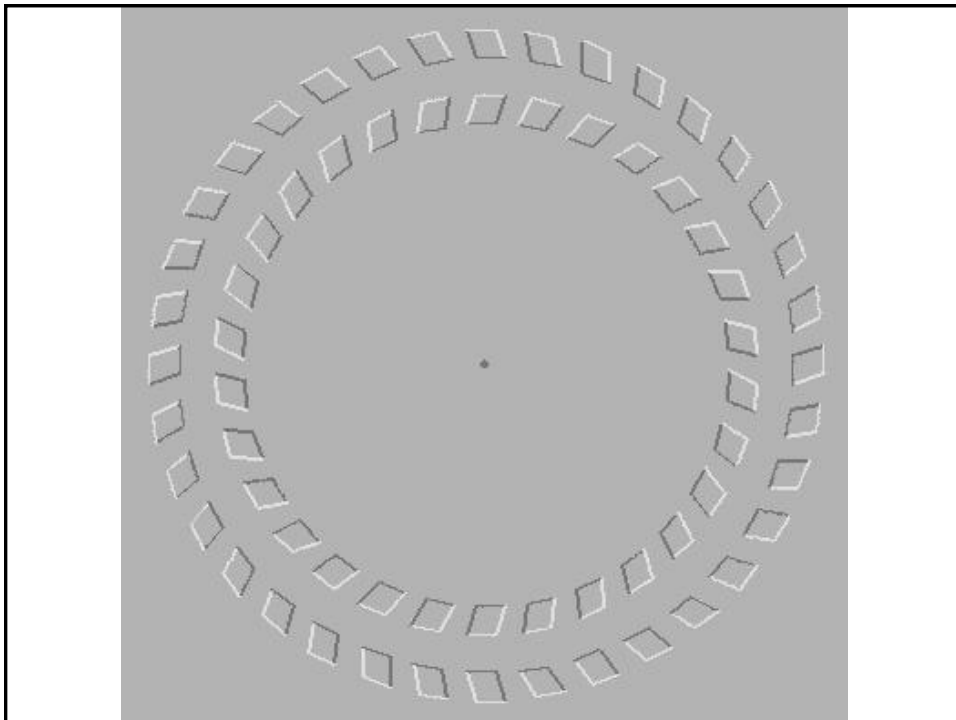
LEGG TIL MEDLEMMER

+ Skriv inn navn eller e-postadresse ...

MEDLEMMER 103 medlemmer (6 nye)

FORESLÅTTE MEDLEMMER Skjul

- Kristina Kjelland Legg til medlem
- Arne Elvstuen Legg til medlem

• Siste 2 døgn
• Arkiv

FORSIDEN

- + NYHETER
- + SPORT.no
- + FOOTBALL
- + KULTUR
- + PÅ DIN SIDE
- + KUNNSKAP
- + MAGASINET
- + WEBLOGG
- + MENINGER

Spill

Bil/trafikk

Helse/samliv

Litteratur

Musikk

Oddsstips

Reise

Vin

Blink

Noen som passer for meg

Weblogg

Spillblogg

Opprop.no

Snakk

Humor911

Pondus

123 spill

Litt lettere

Pluss

Reisepris

Reisesøk

Butikk

Fotoalbum

Værvarsel

TV-program

307

- PowerPoint gjør deg dum

Næringslivets presentasjonsfavoritt forenkler og fordamper, mener Yale-professor.

ANDERS HOLTH JOHANSEN
Mandag 15.08.2005, 07:37
oppdatert 07:45

Programmet er direkte ondt, og kan føre til at katastrofale beslutninger blir truffet, mener Edward R. Tuftes, som er professor ved Yale-universitetet. Forskerveteranen har presentasjonsteknikk og grafisk design som to av sine spesialområder, og mener at presentasjonsprogrammet ødelegger, dominerer og trivialisere innholdet. Han sammenlikner en PowerPoint-presentasjon med et stykke på skoleteateret:

Det er mye støy, framdriften er treg, og innholdet er forenklet.

Nyhetsbrevet MandagMorgen har snakket med flere norske PowerPoint-brukere som til dels sier seg enige i kritikken fra Yale-professoren.

Blendende funksjonalitet

- Intelligent bruk av PowerPoint er å bruke det til å dekke over dårlig innhold. Hvis forfatteren vet at innholdet er svakt, er det faktisk intelligent av forfatteren å bruke PowerPoint, sier direktør i Språkrådet, Sylfest Lomheim.

Amanuensis i IT-ledelse ved Handelshøyskolen BI, Ragnvald Sannes, mener mange IT-ledere synes det er vanskelig å ta beslutninger basert på PowerPoint, fordi presentasjonene er veldig fokusert på stikkord, flashy layout og faguttrykk.

- IT-ledere kan føle at de blir litt fremmedgjort, og våger kanskje ikke å stille spørsmål som de ville gjort, sier Sannes.

SJEFEN OVER ALLE SJEFER: David Brent i komisuksessen «The Office» er (over)flittig sjef og PowerPoint-bruker. Men suksessen uteblir. Foto: Scanpix

Billige reiser

MEST LEST

NYHETER

- [Kuttet strømmen for Iron Maiden](#)
- [Giemte sine døde barn](#)
- [Emils snekkerbod brant ned i natt](#)
- [- Kom unna med 100 mill](#)
- [Politiet varsler pressekonferanse etter dødsfall](#)
- [Asylsøkere forsvinner](#)
- [Kirkeansatt tatt med barneporno](#)
- [Bryllupsreise endte i dødsstvt](#)
- [SV sa at denne maten kostet 18 kroner porsjonen](#)
- [Toyota hisser opp meksikanerne](#)
- [Beslans bøddel tilbake i varmen](#)
- [Rusmisbruket i Norge tredoblet](#)
- [- Hele Palestina er helvete for dere i morgen](#)
- [Norge topper igjen](#)

SISTE 2 DØGN

- [Regn ga flom i Narvik](#) 14:42
- [Mann siktet for drap](#) 14:01
- [Emils snekkerbod brant ned i natt](#) 13:26
- [Rusmisbruket i Norge tredoblet](#) 10:53
- [Beslans bøddel er tilbake](#) 08:19
- [Asylsøkere forsvinner i Norge](#) 08:13

[Vis rullefeltet >](#)

annonse

307

TENK STORT

I NYE
PEUGEOT 307

[Blink](#)
[Noen som passer for meg](#)
[Weblogg](#)
[Spilllogg](#)
[Opprop.no](#)
[Snakk](#)
[Humor911](#)
[Pondus](#)
[123 spill](#)
[Litt lettere](#)
[Pluss](#)
[Rettt pris](#)
[Reisesøk](#)
[Butikk](#)
[Fotoalbum](#)
[Værvarsel](#)
[TV-program](#)
[Kinoprogram](#)
[Filmarkivet.no](#)
[Trynefaktor](#)
[Test deg selv](#)
[Nettmøter](#)
[Bildeserier](#)
[Manager 2006](#)
[Mitt drømmelag](#)
[iLomma mobil](#)
[Lommeavis](#)
[iWap](#)
[RSS](#)
[Dagbladet.no](#)
 Nettred. nå:
[Gro Roanm](#)
 Korreksjoner
[Om Dagbladet](#)
[Om](#)
[Dagbladet.no](#)
 Tips oss:
 1000-tips@dt
 Tips telefon:
 22 20 00 00

sammenlikner en PowerPoint-presentasjon med et stykke på skoleteateret:
Det er mye støy, framdriften er treg, og innholdet er forenklet.
 Nyhetsbrevet MandagMorgen har snakket med flere norske PowerPoint-brukere som til dels sier seg enige i kritikken fra Yale-professoren.

Blendende funksjonalitet
 - Intelligent bruk av PowerPoint er å bruke det til å dekke over dårlig innhold. Hvis forfatteren vet at innholdet er svakt, er det faktisk intelligent av forfatteren å bruke PowerPoint, sier direktør i Språkrådet, Sylfest Lomheim.

Amanuensis i IT-ledelse ved Handelshøyskolen BI, Ragnvald Sannes, mener mange IT-ledere synes det er vanskelig å ta beslutninger basert på PowerPoint, fordi presentasjonene er veldig fokusert på stikkord, flashy layout og faguttrykk.

- IT-ledere kan føle at de blir litt fremmedgjort, og våger kanskje ikke å stille spørsmål som de ville gjort, sier Sannes.

Administrerende direktør i kommunikasjonsbyrået Expology, Kirsti Kierulf, mener at PowerPoint er så enkelt og effektivt å bruke at man kan bli blendet av all funksjonaliteten. - Istedenfor å si at PowerPoint er «fordummende», vil jeg si at det er «forsovende» for tilhørerne. Man ser og hører uten å tenke mer over det man tar inn, sier Kierulf.

400 millioner brukere
 Professor Edward R. Tufta har i flere år kritisert Microsoft-programmet. Mest kjent er trolig påstanden hans om at en rotete PowerPoint-presentasjon kan ha bidratt til at romferja «Columbia» brøt sammen under innflyging i februar 2003.

PowerPoint inngår i Microsofts Office-pakke, som har 400 millioner brukere.

Administrerende direktør Knut Aasrud i Microsoft Norge tar presentasjonsprogrammet i forsvar.
 - PowerPoint er et verktøy for å hjelpe deg å gjøre presentasjonene interessante og informative. Det er ikke ment å skulle erstatte prosa. Intelligensen i det vi lager blir ikke høyere eller lavere av verktøyet i seg selv. Men et verktøy kan hjelpe deg til å framstå som smartere eller dummere enn du er, sier Aasrud til nyhetsbrevet MandagMorgen.

TIPS EN VENN

meksikanerne
 • [Rusmisbruket i Norge tredoblet](#)
 • [Beslans bøddele tilbake i varmen](#)
 • [Hele Palestina er helvete for dere i morgen](#)
 • [Norge topper laien](#)

I NYE PEUGEOT 307

SISTE 2 DØGN [Vis rullefeket >](#)
 • [Regn aa flom i Narvik](#) 14:42
 • [Mann siktet for drap](#) 14:01
 • [Emils snekkerbod brant ned i natt](#) 13:26
 • [Rusmisbruket i Norge tredoblet](#) 10:53
 • [Beslans bøddele er tilbake](#) 08:19
 • [Asylsøkere forsvinner i Norge](#) 08:13
 • [Fualeinfluensa i Finland?](#) 08:05
 • [Kirkeansatt tatt med barneporno](#) 07:59
 • [Ranerne kom unna med 100 mill](#) 07:39
 • [SVs linjeskifte](#) 07:34
 • [Bush undergraver FN](#) 07:33

KOMMENTAR
Ring politiet Helseinspektøren er rystet.
 Av Sissel Benneche Osvald
[Les mer](#)

SIST ANMELDT
Film
 • [Giganten](#) Regi: Arne B. Rostad og Hallvard Bræin
 • [Bombón - El Perro](#) Regi: Carlos Sorin
 Alle film anmeldelser
 • [Nordkraft](#) Regi: Ole Christian Madsen
 • [Wedding Crashers](#) Regi: David Dobkin

Musikk
 • [Saint Thomas](#) Children Of The New Brigade
 • [Bana Gang](#) Something Wrong
 • [Kåre Joao](#) Kåre Joao 2
 • [Jorun Stiansen](#) Unstable

Helsepersonelloven

- hovedlinjer og utvalgte emner, med vekt på forsvarlighetskravet

«JURIDISK WORKSHOP»

Professor dr. juris Morten Kjelland

«Aktiv» forelesningsdel

– oppgave: juridisk metode på BA-nivå

- ① *Hvorfor* kan en lov måtte tolkes?
- ② *Hvordan* går man frem for å tolke?
(f.eks. helsepersonelloven)
- ③ *Hvilke* bestanddeler/nivåer har en lov
(hvordan er den bygd opp)?

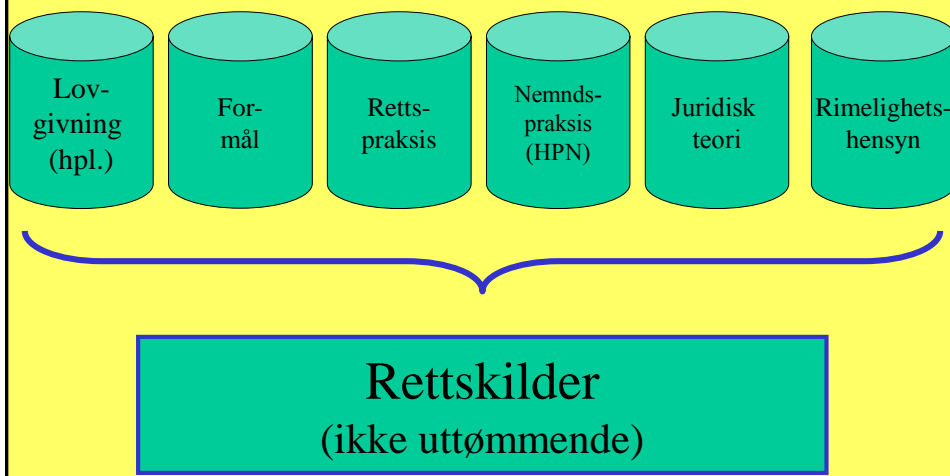
«Aktiv» forelesningsdel

– oppgave: juridisk metode på MA-nivå

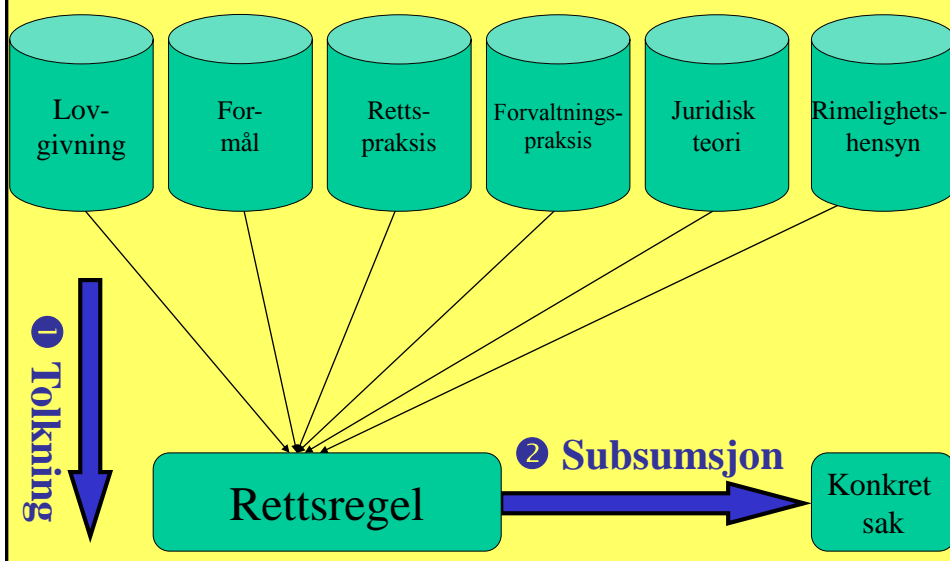
- ① *Hvordan* benytte nemndsavgjørelser i teorioppgaver?
- ② *Hvilken* rettskildevekt har vedtak fra helsepersonellnemnda (HPN-vedtak)?

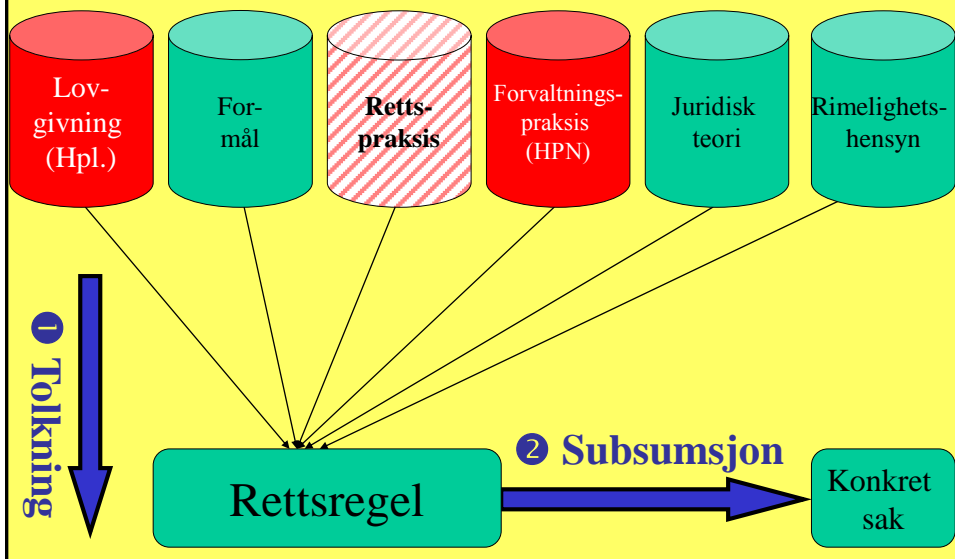
Den juridiske metoden i et «nøtteskall» – en bakgrunnsforståelse

Den juridiske metoden i et «nøtteskall» – de to hovedtrinnene i «juss-prosessen»

Den juridiske metoden i et «nøtteskall» – de to hovedtrinnene i «juss-prosessen»

Oversikt over lovens oppbygging – kort gjennomblåing for å få en oversikt

Morten Kjelland

Disposisjon
Hebepersonloven – hovedlinjer og utvalgte emner

Innledning

I Oversikt og sammendrag

A. Innledning

B. Hovedlinjer

C. Utvalgte emner

D. Avsluttende bemerkninger

E. Endringer ved lovendring

F. Referanser

G. Forfatters tak

Se Disposisjonsheftet s. 9 f.
(slå opp)

Lovens oppbygging

– et «oversiktskart» over regelverket

Kap. 1 Lovens formål, virkeområde og definisjoner

Kap. 2 Krav til helsepersonells yrkesutøvelse

Kap. 3 Krav til organisering av virksomhet

Kap. 4 Særskilte regler i tilknytning til autorisasjon

Kap. 5 Taushetsplikt og taushetsrett

Kap. 6 Opplysningsplikter mv.

Kap. 7 Meldeplikt

Kap. 8 Dokumentasjonsplikt

Kap. 9 Vilkår for autorisasjon og spesialistgodkjenning

Kap. 10 Tildeling og bortfall av autorisasjon mv.

Kap. 11 Reaksjoner mv. ved brudd på lovreglene

Kap. 12 Statens helsepersonellnemnd og Apotekklagenemnda

Kap. 13 Forskjellige bestemmelser

Disposisjons-
heftet s. 6–7

Lovens oppbygging

– noen tips om innarbeiding

➤ Understrek lovens vilkår (og eventuelle andre nøkkelord) **SUCCESS**

➤ Krysshenvisninger der bestemmelser som må ses i sammenheng

➤ For de mer avanserte: Innarbeid henvisninger til avgjørelser

➤ Enkelt fargesystem kan være hensiktsmessig

Innledning

– oversikt over formålet med loven, hovedsystemer mv.

Hvorfor kunnskap om helsepersonelloven?

– sammenheng med å oppnå åpenhet og tillit

Helsepersonelloven 1999 (hpl.) § 1

«Lovens formål er å bidra til [1] sikkerhet for pasienter og [2] kvalitet i helsetjenesten [3] samt **tillit** til helsepersonell og helsetjeneste.»

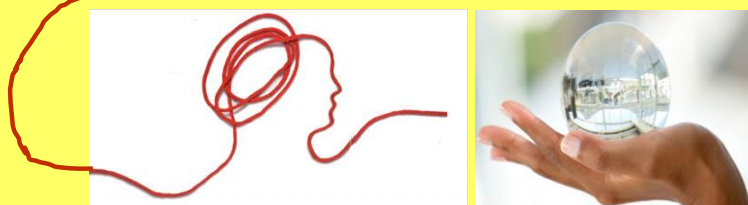
- Tredelt formål
- **Tillit** til helsepersonell kreves for en god helsetjeneste
 - ↳ Kunnskap bidrar til å forebygge feil (= **tillits**fremmende)
 - ↳ Når feil/svikt skjer, kreves åpenhet – både for å gjenopprette **tillit** i den konkrete saken og for å forebygge nye feil (viktig for **tillit** til systemet)

Hvorfor kunnskap om helsepersonelloven?

– sammenheng med å oppnå åpenhet og tillit

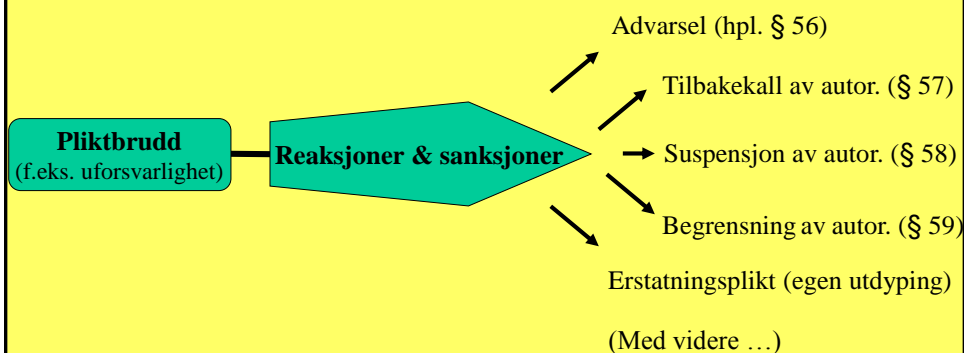
Helsepersonelloven 1999 (hpl.) § 1

«Lovens formål er å bidra til [1] sikkerhet for pasienter og [2] kvalitet i helsetjenesten [3] samt **tillit** til helsepersonell og helsetjeneste.»

Hvorfor kunnskap om helsepersonelloven?

– mangfoldet av konsekvenser: «sanksjonspanoramaet»

«Aktiv» forelesningsdel

– oppgave 1: ansvar, tillit og åpenhet

«Aktiv» forelesningsdel

Oppgave 1

Laura Lauritsen er glassblåser på Lilyhammer Glassverk, og hadde blitt utsatt for en alvorlig brannskade under utføring av arbeid. Hun ble innlagt på Lillevik universitetssykehus (LUS). Der gjennomgikk Laura en hudtransplantasjon som ville medføre betydelige smerter de første dagene etter inngrepet. For å lindre plagene skulle hun få morfin, noe som ble besluttet av LUS-lege Lars Holm. Han hadde mange pasienter å ta seg av den dagen og hadde sterk hodepine selv om han hadde tatt to Ibux og to Paracet. Lars trengte hjelp til oppgaven med å gi morfin og henvendte seg til Alexandra.

Hun påla
her
slut
mot
kor
Ale
Lau
Ale
Her
te
og Alexandra pekte på Lars. Lars anferte at Alexandra var ansvarlig fordi det var hun som hadde satt selve sprøyten, og bemerket at hun – uansett hans fellskrift – «måtte tenke selv», som han sa. Med tydelig stemme ba han Alexandra om å la episoden forbli mellom dem og ikke snakke om den til andre. «Detskaper bare unødig støy her», sa han, og viste til at ingen skade var skjedd på pasienten.

Selve operasjonen var vellykket og Laura var fornøyd med både resultatet og servicen på sykehuset. Hun ville gi en oppmerksomhet til Alexandra og Lars, og ga hver av dem en stor, selvlaget glassbolle. Hver glassbolle hadde en verdi på 1800 kroner. Alexandra satte sin glassbolle på hvilerommet og lot den åpent tilfalle LUS, mens Lars pakket den diskret inn i en pose og tok den med seg hjem.

Drafft hvilke rettslige spørsmål som oppgaven reiser, og dann deg en mening om konklusjonen.

**Slå opp i
Disposisjonsheftet
(ev. se PDF-fil) s. 8**

«Aktiv» forelesningsdel

– oppgave 1: ansvar, tillit og åpenhet

Finn frem til **de rettslige spørsmålene**
som oppgaven reiser

– **og dann deg en mening om**
konklusjonen/løsningen ...

Informasjon om svekket pasientsikkerhet

– sett både fra helsepersonells og pasienters ståsted

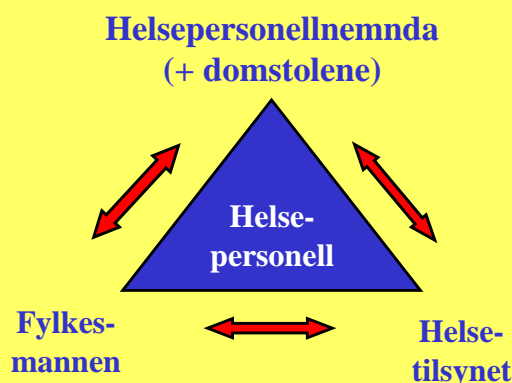
Helsepersonelloven 1999 (hpl.) § 17 – plikt til gi informasjon

«Helsepersonell skal av eget tiltak gi tilsynsmyndighetene informasjon om forhold som kan medføre fare for pasienters sikkerhet.»

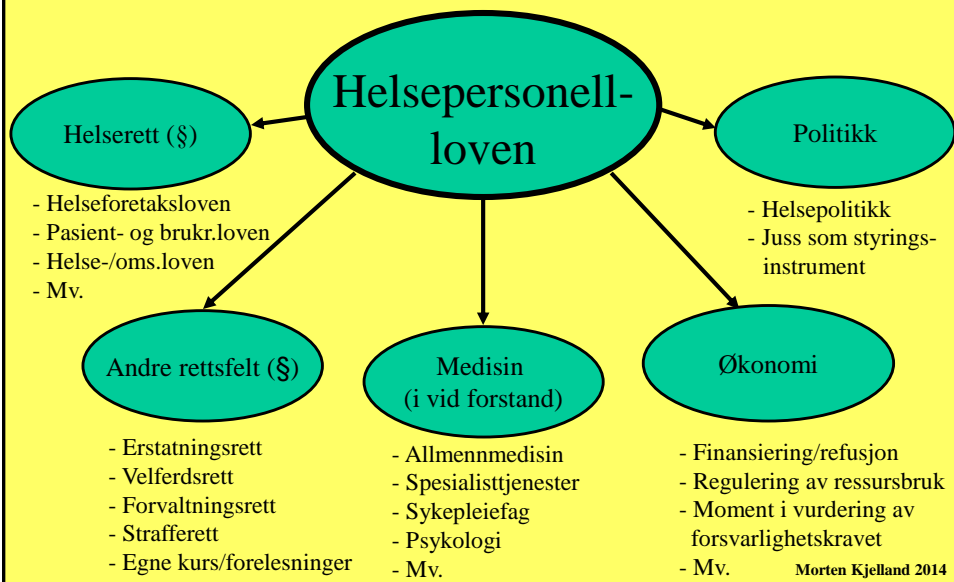
Pasient- og brukerrettighetsloven § 3-2: rett til å få informasjon

- ↳ Pasienten har krav på informasjon om skade/alvorlige komplikasjoner
- ↳ Pasienten har krav på informasjon om hvilke tiltak helse- og omsorgstjenesten vil iverksette for å hindre at liknende hendelser skjer igjen

«Aktør»-trekanten

Helsepersonellsakene er komplekse

Plassering av emnet

– innen helseretten og dens lovgivning

Oversikt over rettskildebildet

- et konglomerat av lover avløst av og samskrevet i én ny lov

- Fysioterapeutloven 1956
- Sykepleierloven 1960
- Ortopediingeniørloven 1971
- Psykologloven 1972
- Psykiatriloven 1972
- Helsepers.godkjenningsloven 1974
- Legeloven 1980
- Tannlegeloven 1980
- Jordmorloven 1985

- Ambulansepersonell
- Tann teknikere
- Ortoptister
- Audiografer
- Farmasøyter
- Kliniske ernæringsfysiologer

Helsepersonelloven
(hpl.) 1999

Oversikt over forelesningen - hoveddelene

Oversikt og grunnstrukturer

i helsepersonelloven

I

Utvalgte utdypinger

– med vekt på forsvarlighetskravet

II

I

En oversikt og grunnstrukturer

Overordnet formål

Helsepersonelloven 1999 (hpl.) § 1

«Lovens formål er å bidra til [1] sikkerhet for pasienter og [2] kvalitet i helsetjenesten [3] samt tillit til helsepersonell og helsetjeneste.»

- Tredelt formål
- Tillit til helsepersonell kreves for en god helsetjeneste
- Hpl. har ikke til formål å virke straffende, jf. Rt. 2004 s. 1343: «Det understrekes at tilsynsmyndigheten skal være opptatt av å beskytte pasienter mot ukvalifiserte utøvere, ikke av å straffe.» (i)

Lovens virkeområde

Hpl. § 2 første ledd

«Loven gjelder **helsepersonell** og **virksomheter** som yter helsehjelp i riket.»

- Alle som oppholder seg i Norge
- Både norske og utenlandske statsborgere omfattes
- Både langvarige og kortvarige opphold omfattes
- Både offentlig og privat virksomhet/sector omfattes

Lovens virkeområde

Hpl. § 2 første ledd

«Loven gjelder helsepersonell og virksomheter som yter helsehjelp **i riket.**»

- Norsk fastland og norske øyer

- «Kongen» kan ved forskrift presisere, f.eks. ifht. norske skip, fly mv.

Lovens virkeområde

Hpl. § 2 første ledd

«Loven gjelder helsepersonell og virksomheter som **yter helsehjelp** i riket.»

- Dekker både handlinger og unnlater
- **Helsehjelp** er definert i hpl. § 3

↳ **Hpl. § 3 tredje ledd:**

«Med helsehjelp menes enhver handling som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende eller rehabiliterende mål og som utføres av **helsepersonell**.»

↳ **Hpl. § 3 første ledd**

Lovens virkeområde

Hpl. § 3 første ledd

«Med helsepersonell menes i denne lov:

- 1. Personell med autorisasjon etter § 48 eller lisens etter § 49,**
2. Personell i helsetjenesten eller i apotek som utfører handlinger som nevnt i tredje ledd,
3. Elever og studenter som i forbindelse med helsefaglig opplæring utfører handlinger som nevnt i tredje ledd.»

Lovens virkeområde

– personell MED autorisasjon: oppregningen

Hpl. § 3 første ledd nr. 1, jf. §§ 48 og 49

§ 48. Autorisasjon

Autorisasjonsordningen etter denne lov omfatter følgende grupper helsepersonell:

- a) ambulansearbeider
- b) apotektekniker
- c) audiograf
- d) biingeniør
- e) ergoterapeut
- f) helsefagarbeider
- g) fotterapeut
- h) fysioterapeut
- i) helsesekretær
- j) hjelpepleier
- k) jordmor
- l) kiropraktor
- m) klinisk ernæringsfysiolog
- n) lege**
- o) omsorgsarbeider
- p) optiker
- q) ortopedingeniør
- r) ortoptist
- s) perfusjonist
- t) psykolog
- u) radiograf
- v) sykepleier**
- w) tannhelsesekretær
- x) tannlege
- y) tannpleier
- z) tanntekniker

n) Lars

v) Alexandra

Se Disposisjonsheftet
s. 24

Lovens virkeområde

Hpl. § 3 første ledd

«Med helsepersonell menes i denne lov:

1. Personell med autorisasjon etter § 48 eller lisens etter § 49,
- 2. Personell i helsetjenesten eller i apotek som utfører handlinger som nevnt i tredje ledd,**
3. Elever og studenter som i forbindelse med helsefaglig opplæring utfører handlinger som nevnt i tredje ledd.»

Lovens virkeområde

– personell UTEN autorisasjon: ytterrammen

Hpl. § 3 første ledd nr. 2 – «helsetjenesten»

- Dvs. for steder hvor Statens helsetilsyn og fylkeslegene har tilsynsansvaret
- Avgrensning mot bl.a. alternative behandlere

Hpl. § 3 første ledd nr. 2 – «apotek»

- Definert i apotekloven § 1-3
- «Salgs- og tilvirkningssted for legemidler til sluttbrukere, som er fysisk tilgjengelige for publikum.»

Lovens virkeområde

Hpl. § 3 første ledd

«Med helsepersonell menes i denne lov:

1. Personell med autorisasjon etter § 48 eller lisens etter § 49,
2. Personell i helsetjenesten eller i apotek som utfører handlinger som nevnt i tredje ledd,
3. **Elever og studenter som i forbindelse med helsefaglig opplæring utfører handlinger som nevnt i tredje ledd.»**

Kjønstad, Syse og Kjelland 2017 – «Velferdsrett II» s. 25

De nevnte pliktene påhviler i dag også personer i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Det er personer som er helse- og omsorgsarbeidere uten å være autorisert helsepersonell, se hol. § 2-1 og hpl. §§ 2 og 3. Til denne gruppen hører sosialarbeidere, barnevernspedagoger, hjemmehjelpere, støttekontakter og andre som gir helsehjelp. Helsebegrepet favner vidt og dekker tjenester som har fore-

Forsvarlighet

Hpl. § 4 første ledd

«Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til **faglig forsvarlighet** og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.»

↳ De mange fasettene beskrives i fordypningsmodulen
= forelesningens del II

Bruk av medhjelper

Hpl. § 5 første ledd

«Helsepersonell kan i sin virksomhet overlate bestemte oppgaver til annet personell hvis det er **forsvarlig** ut fra oppgavens art, personellets kvalifikasjoner og den oppfølging som gis. **Medhjelpere** er underlagt helsepersonells kontroll og tilsyn.»

- Presiserer det generelle **forsvarlighetskravet**
- Lovbestemt adgang til å bruke **medhjelpere**, men ikke krav på slik hjelp
- Medfører en **oppgaveoverføring**, ikke nødvendigvis en *ansvarsfraskrivelse*
- Konkret vurdering av medhjelpers kvalifikasjoner holdt opp mot oppgaven

En illustrasjon ...

Bruk av medhjelper

– den «doble» ansvarsvurderingen

1 Medhjelperansvaret

- Rett til å bruke medhjelper, jf. hpl. § 5, men må:
 - ☒ vurdere sykepleierens kvalifikasjoner til oppgaven
 - ☒ gi opplæring
 - ☒ føre tilsyn

Oppgaveoverføringen
(f.eks. å få sykepleier til å sette morfinsprøyte)

Oppgaveutføringen
(f.eks. å sette sprøyten)

2 «Utøvelsesansvaret»

- Forsvarlig handlemåte, jf. hpl. § 4
- Opplæringen er ett moment i vurderingen

Bruk av medhjelpere

Hpl. § 5 første ledd

«Helsepersonell kan i sin virksomhet overlate bestemte oppgaver til annet personell hvis det er **forsvarlig** ut fra oppgavens art, personellets kvalifikasjoner og den oppfølging som gis. **Medhjelpere** er underlagt helsepersonells kontroll og tilsyn.»

- Presiserer det generelle **forsvarlighetskravet** + gir ansvars plassering
- Lovbestemt rett til å bruke **medhjelpere**, men ikke krav på å benytte hjelp
- Medfører en **oppgaveoverføring**, ikke nødvendigvis en *ansvarsfraskrivelse*
- Konkret vurdering av medhjelpers kvalifikasjoner holdt opp mot oppgaven
- Oppgavetildelingen er personlig; ikke adgang til videre delegering

Får skryt for håndteringen

«Hennes erkjennelse av feil taler etter vår vurdering for at hun ikke utgjør noen fare for pasientsikkerheten, og hennes handlemåte i ettertid viser at hun har opptrådt på en omsorgsfull og forstandig måte», skriver Helsestilsynet.

Rutinene i hjemmesykepleien i Bergen er uendret siden hendelsen, men blir i disse dager revidert.

Ressursbruk

Hpl. § 6

«Helsepersonell skal sørge for at helsehjelpen ikke påfører pasienter, helseinstitusjon, trygden eller andre **unødvendig tidstap eller utgift.**»

- Ny bestemmelse i forhold til tidligere lovgivning
- Alt helsepersonell plikter å påse at helsehjelpen ikke innebærer unødig kostnad eller tidsbruk – det såkalte «sparsomhetskravet»
- MEN: Forsvarlighet/omsorgsfullhet (§ 4) går foran sparsomhet (§ 6)
- Begrepet «unødvendig» oppstiller en grense for sparsomheten
 - ↳ Hvis tiltaket *er* medisinsk indisert, er det normalt innen det nødvendige
 - ↳ Hvis tiltaket *ikke* medisinsk indisert, kreves det en bredere vurdering
- Absolutt krav om etterrettelighet – **Kjønnsskifte (HPN 2008/157): saksforhold**

Ressursbruk

– «unødighets»-kriteriet i hpl. § 6

Kjønnsskifte (HPN 2008/157) – nemndas argumentasjon

«Det fremgår av sakens dokumenter at klageren henviste pasientene til operativ fjerning av brystene med to forskjellige henvisningsdokument for hver pasient. Henvisningene som skulle til Helse X, for godkjenning av at inngrepet kunne utføres i spesialisthelsetjenesten og betales av det offentlige, ble begrunnet i at pasientene hadde store bryster som ga fysiske smerter i nakke og skuldre. Diagnosen ble angitt som nakkesyndrom. ... Operasjonene ville [i *denne* saken] ikke gitt rett til refusjon dersom ikke klageren hadde angitt pasientenes nakkesyndrom som begrunnelse, og klageren påførte med dette trygden unødig utgift, jf. helsepersonelloven § 6.»

↳ Legen fikk en advarsel, jf. hpl. § 56 (grenset mot å miste autorisasjon)

Øyeblikkelig hjelp

Hpl. § 7 første ledd

«Helsepersonell skal straks gi **den helsehjelp de evner** når det må antas at hjelpen er **påtrengende nødvendig**. Med de begrensninger som følger av pasient- og brukerrettighetsloven § 4-9, skal nødvendig helsehjelp gis selv om pasienten ikke er i stand til å samtykke, og selv om pasienten motsetter seg hjelpen.»

Pliktmessig avhold

Hpl. § 8 første og andre ledd

«Helsepersonell skal ikke innta alkohol eller andre rusmidler i arbeidstiden.

Legemidler som er nødvendige på grunn av sykdom, regnes ikke som rusmidler etter første ledd. Helsepersonell som inntar slike legemidler, skal snarest orientere sin arbeidsgiver om dette.»

- Lovbestemmelsen ny i 2001, men ikke plikten til avhold i arbeidstiden (...)
- Tatt inn av presisjons-/pedagogiske hensyn; supplerer hpl. § 4
- Bestemmelsen må tolkes utvidende – omfatter også forutgående inntak
- Meldeplikt til arbeidsgiver ut fra tilretteleggingsbehov
- **Et par eksempler fra praksis ...**

Pliktmessig avhold

HPN 2006/135

«Bruk av rusmidler under utøvelse av sykepleieryrket utgjør en betydelig fare for kvaliteten og sikkerheten i helsetjenesten. Misbruk av vanedannende legemidler fører til at funksjoner som konsentrasjon, koordinasjon, hukommelse, kritisk sans og problemløsende evner svekkes, og er derfor, etter nemndas syn, ikke forenlig med en forsvarlig utøvelse av sykepleieryrket.»

HPN 2007/24

«Helsepersonell som har et rusmiddelmisbruk og har møtt ruspåvirket på arbeid utgjør en fare for sikkerheten i helsetjenesten. Dette har da også kommet til uttrykk i klagerens virksomhet. ... [Klageren] har forsømt sine legeoppgaver blant annet ved at hun ikke har fulgt opp laboratorieresvar og svar fra røntgen. Videre fremgår det at klageren ikke har skrevet brev og henvisninger slik hun har lovet pasienter og heller ikke fulgt opp trykkesaker. Hun skal også ha feilbehandlet pasienter.»

Forbud mot gaver mv. i tjenesten

Hpl. § 9 første og andre ledd

«Helsepersonell må verken på egne eller andres vegne motta gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse som er egnet til å påvirke helsepersonells tjenestelige handlinger på en **utilbørlig måte**.

Helsepersonell må heller ikke motta fra pasient gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse som har mer enn en **ubetydelig verdi**.»

- Hovedbegrunnelsen for regelen er å sikre **tillit** til helsetjenestene
- Bestemmelsen gjelder kun mottakersiden (helsepersonell), ikke avgiversiden
- «Egnet til å påvirke»: *mulighet* for påvirkning er nok

☒ **Forbudet** gjelder det som kan påvirke på en «**utilbørlig måte**» = påvirkning der andre vurderinger/interesser enn faglige og helseøkonomiske legges til grunn

☑ **Lovlige** mottak for «**ubetydelig verdi**»

– antydte grense på ca. 1000 kroner i 1998-kroner (= ca. 1500 i 2017-kroner)

Informasjon til pasienter mv.

Hpl. § 10 første og andre ledd

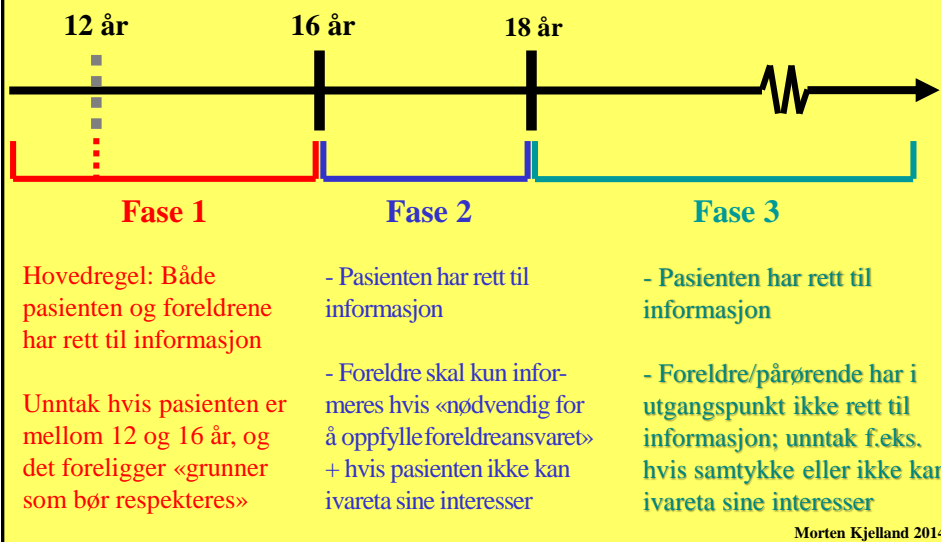
«Den som yter helsehjelp, skal gi informasjon til den som har krav på det etter reglene i **pasient- og brukerrettighetsloven § 3-2 til § 3-4**. I helseinstitusjoner skal informasjon etter første punktum gis av den som helseinstitusjonen utpeker.»

↳ ❶ Informasjonens adressat (hvem)

- ❷ Informasjonens innhold (hva)
- ❸ Informasjonens form (hvordan)

Informasjon til pasienter mv.

– informasjonens adressat (hvem)

Morten Kjelland 2014

Markedsføring

Hpl. § 13 første og andre ledd

«Markedsføring av helsetjenester skal være **forsvarlig, nøktern og saklig**.

Ved markedsføring av virksomhet som yter helsehjelp, gjelder første ledd tilsvarende.»

- «**Forsvarlig, nøktern og saklig**»: krav til innhold OG form
- Vanskelig grense mellom informasjon og markedsføring
- Nærmere regulert i forskrift, om kosmetiske inngrep
- **Enkelte eksempler fra praksis ...**

Markedsføring

Hpl. § 13 – eksempler på problematiske utsagn

- ☒ «ridebukselår», «kalkunhals», «ørnenese» og liknende
- ☒ «med ører som fanger folks oppmerksomhet ...» (om ørekorreksjon)
- ☒ «minnene forsvinner ikke selv om sporene gjør det» (om rynkefjerning)
- ☒ «alle kvinner er ikke likt utrustet» (om kvinners bryster)
- ☒ «etter to til tre timer kan du reise fra klinikken med en slankere kropp!»
- ☒ «Har du lyst – har du lov!»
- ☒ «å fikse på»

II

Utvalgt utdypingsemne: forsvarlighetskravet

Forsvarlighet

– oversikt over hpl. § 4: hovedbestemmelsen

Første ledd

«Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.»

Forsvarlighet

– «aktiv» forelesningsdel

Første ledd

«Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til **faglig forsvarlighet** og **omsorgsfull hjelp** som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.»

Diskuter to og to

- a) Hva som ligger i plikten til å yte **faglig forsvarlig helsehjelp**
- b) Hva som ligger i plikten til å yte **omsorgsfull helsehjelp**

Forsvarlighet

– oversikt over hpl. § 4

Første ledd

«Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til **faglig forsvarlighet** og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.»

- «Forsvarlighetskravet»
- En rettslig og faglig norm, ut fra yrkesfaglige og yrkesetiske prinsipper
- «Rettslig standard» (Ⓢ) **presiseringer – se Disposisjonsheftet s. 4**

Forsvarlighet

– oversikt over hpl. § 4

Første ledd

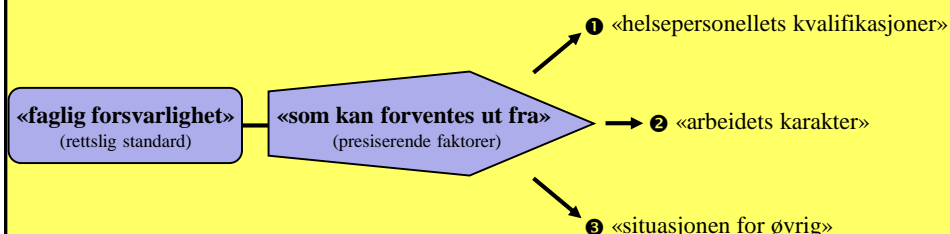
«Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til **faglig forsvarlighet** og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra [❶] helsepersonellens kvalifikasjoner, [❷] arbeidets karakter og [❸] situasjonen for øvrig.»

- «Forsvarlighetskravet»
- En rettslig og faglig norm, ut fra yrkesfaglige og yrkesetiske prinsipper
- «Rettslig standard» (❶) = dynamisk og **trenger presiseringer**

↳ Tre sentrale elementer

Forsvarlighetskravet

– konkretisering av de tre elementene

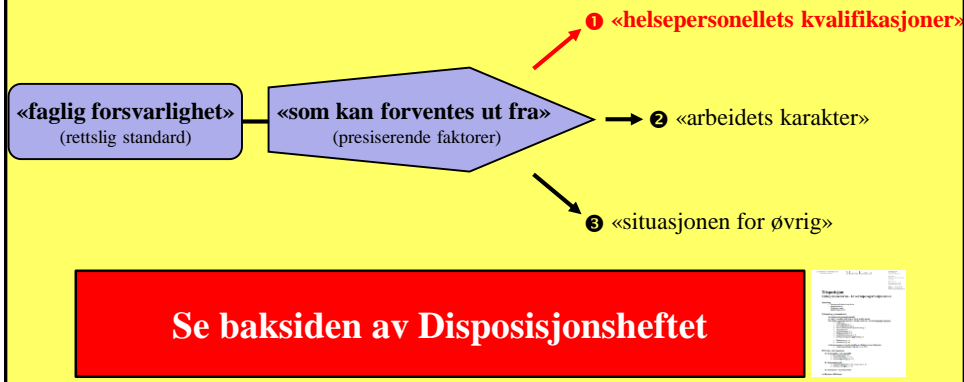

Se baksiden av Disposisjonsheftet

Forsvarlighetskravet

– konkretisering av de tre elementene

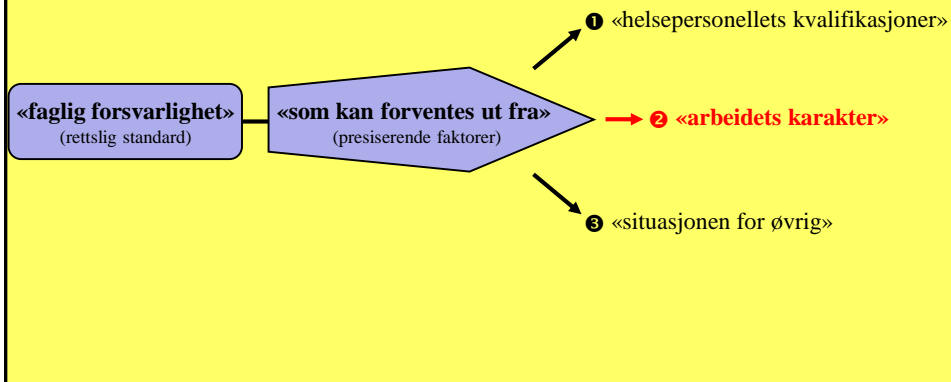
Forsvarlighetskravet

❶ «... kan forventes ut fra helsepersonellets kvalifikasjoner»

- Setter grenser for hvilken hjelp som kan ytes – men også hva helsepersonell kan pålegges
- Tar utgangspunkt i utdanning og profesjonstilhørighet
 - ↳ Tittelbeskyttelse er et styringsvirkemiddel + skal gi forutsigbarhet
 - ↳ En rolleforventning, bedømt ut fra en objektiv målestokk
- Presiseringer og nyanseringer
 - ↳ Variasjoner i kompetanse innad i helseprofesjonen
 - ↳ Erfaring inngår også i vurderingen (dynamisk: kan utvikles over tid)
 - ↳ Plikt til å hensynte egne begrensninger, jf. hpl. § 4 andre ledd
- Hvis utenfor eller i grensen av egen kompetanse
 - ↳ Innhente supplerende kompetanse, eventuelt en «second opinion» (❶)

Forsvarlighetskravet

– konkretisering av de tre elementene

Forsvarlighetskravet

2 «arbeidets karakter»

Se læreboken s. 88
(slå opp)

Forsvarlighetskravet

– eksempler fra praksis: betydningen av tilstrekkelig undersøkelser

Kjønnskifte-avgjørelsen (HPN 2008/157)

«Klageren har vist til at pasientene selv er fornøyde med resultatene etter operativ fjerning av brystene, og at hans praksis også har fått støtte fra foreldre, interesseorganisasjoner og andre leger. Dette er ikke av avgjørende betydning for nemndas vurdering i saken. Viktig er at pasientene skulle vært henvist andre for tverrfaglig vurdering og at klagerens virksomhet med dette ikke var i tråd med kravet til forsvarlig virksomhet i helsepersonelloven § 4 når han i stor grad valgte å stå for utredningen alene før pasientene ble henvist til operasjon.» (min kursivering)

↳ Legen fikk en advarsel, jf. hpl. § 56

Forsvarlighetskravet

– eksempler fra praksis: betydningen av tilstrekkelig undersøkelser

Facebook I (HPN 2009/32)

«Nemnda har også merket seg at klageren både ved melding på Facebook og for en rekke av de sms som ble sendt C den 16. juni 2005, kontaktet C langt etter arbeidstid.

Nemnda vil bemerke at virksomhet ved fjernkontakt som utgangspunkt krever klare rammer og disiplin i forhold til når kontakt kan skje. Dette er, slik nemnda har sett det, viktig blant annet for å bidra til en profesjonell ramme for kontakten, og for å hindre at nettkontakten blir grenseløs. Nemnda har etter dette kommet til at klagerens kontakt med C innebar brudd på kravet til forsvarlig virksomhet i helsepersonelloven § 4.»

Forsvarlighetskravet

– eksempler fra praksis: betydningen av tilstrekkelig undersøkelser

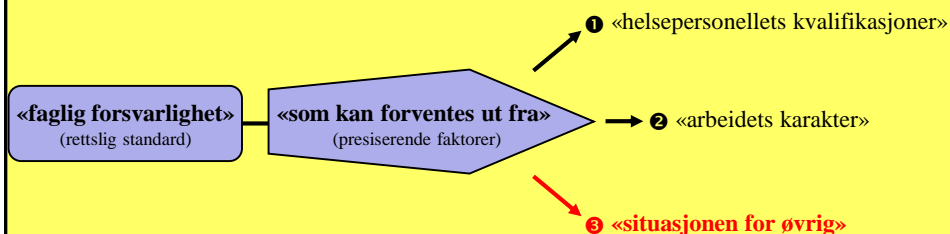
Facebook I (HPN 2009/32)

«Det alvorlige og komplekse sykdomsbildet til C [spiseforstyrrelser] var ikke egnet til fjernbehandling. Avgjørende for nemndas vurdering er videre at klageren ikke sørget for forsvarlige rammer rundt sin kontakt med C, og at både formen og innholdet i kontakten bidro til stor usikkerhet og uklarhet i forhold til klagerens rolle som helsepersonell i forhold til C.»

↳ Legen fikk en advarsel, jf. hpl. § 56

Forsvarlighetskravet

– konkretisering av de tre elementene

Forsvarlighetskravet

③ «situasjonen for øvrig»

- Målestokken er ikke det ideelle/ønskede som om man hadde hatt ubegrensede midler og eksklusiv spisskompetanse
- Med andre ord: Den faktiske økonomiske og faglige ressursituasjonen – som definerer rammebetingelsene – må tas i betraktning
- Må foretas en tilbakeskuende vurdering, ut fra forholdene som forelå i den aktuelle situasjonen (ikke ut fra «etterpåkløkskapens lys»)
- Begrunnelse: Dels sammenheng med formålet i § 1 (gi trygghet, ikke straff), og dels sammenheng med ansvarliggjøringsregelen av arbeidsgiver i § 16
- **En illustrasjon fra høyesterettspraksis**
 - ↳ *Ulnarisnerve* (Rt. 1980 s. 1299): Betydningen av tids- og arbeidspress
 - ↳ **Rettens begrunnelse ...**

Forsvarlighetskravet

③ «situasjonen for øvrig»: *Ulnarisnerve* (Rt. 1980 s. 1299)

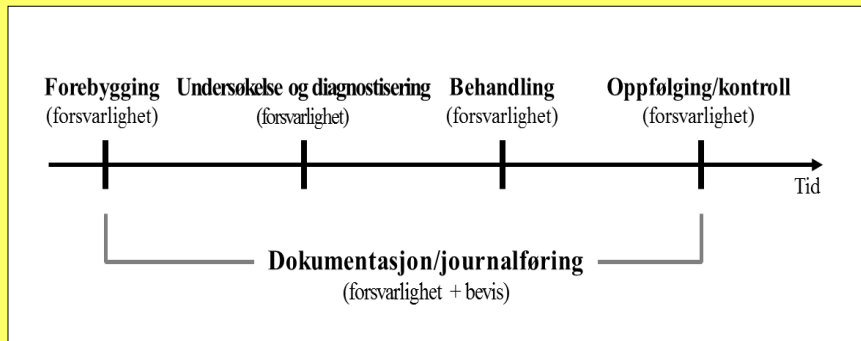
Høyesterett:

«Den som har ansvaret for anestesien, skal passe armen. Det hviler imidlertid en rekke andre og viktigere plikter på denne sykepleieren, og da ulnarisskader er meget sjeldne og enda sjeldnere dersom armen først er riktig plassert, må dette sies å være en mindre detalj. Anestesisøsteren kan i det utløsende tidsrom ha hatt og måttet ha sin oppmerksomhet henvendt på andre og viktigere oppgaver.»

- ↳ **Dommen viser at forsvarlighetskravet kan dempes noe dersom det foreligger tidspress – og motsatt: skjerpes hvis det foreligger god tid**
- ↳ **Dommen har tyngde ved å være en høyesterettsdom, og synspunktet er fulgt opp i nyere litteratur (Kjelland 2016 s. 89 f.)**

Forsvarlighetskravet

- i forskjellige stadier av pasientbehandlingen

Se lite læreboken s. 91 (slå opp)

Omsorgsplikten

Hpl. § 4 første ledd

«Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og **omsorgsfull hjelp** som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.»

- Den såkalte «omsorgsplikten» (ⓘ)
- **Presiserer og dels utfyller** forsvarlighetskravet
- Stiller krav *både* til **opptreden/kommunikasjon** og å gi bestemte **ytelser**
- Sammenheng med **trygghets- og tillitshensynet** i hpl. § 1
- **Relativt krav** – forskjell på sykehjem og livreddende behandling
- **Et eksempel fra praksis ...**

Omsorsplikten

- HPN 2008/161

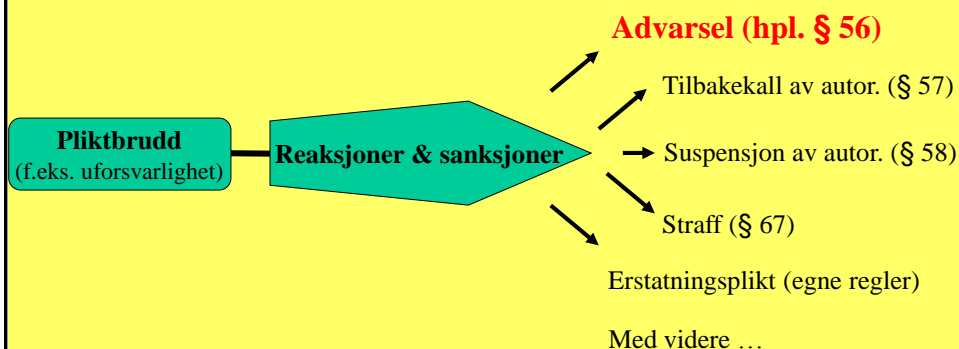
Helsepersonellnemnda:

«Klagerens kommunikasjon med pasienten vitner om lite omsorgsfull yrkesutøvelse. ... [Klageren] sier til pasienten med utydelig, men uvennlig stemme: «vi har åtte pasienter å ta oss av. Vi kan ikke stå inne her. Det skjønner ikke du å få med deg (utydelig) og lage bråk (utydelig) lager bråk.». Det var hensynsløst og uakseptabelt å snakke i en slik tone til en totalt hjelpetrengende og sårbar pasient, og det var egnet til å utløse frykt hos pasienten. Etter nemndas vurdering utgjorde dette et brudd på kravet til omsorgsfull hjelp i helsepersonelloven § 4.»

↳ Sykepleieren fikk en advarsel, jf. hpl. § 56

Sanksjoner

– mangfoldet av konsekvenser: «sanksjonspanoramaet»

Sanksjoner

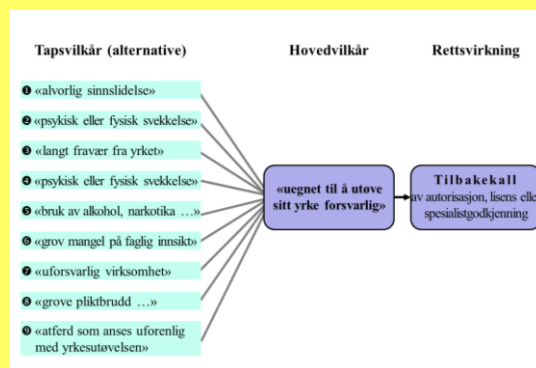
– hpl. § 56 om advarsel

Tilleggsvilkår – gir helsepersonell en viss «margin»

«Statens helsetilsyn kan gi advarsel til helsepersonell som forsettlig eller uaktsomt overtrer plikter etter denne lov eller bestemmelser gitt i medhold av den, hvis pliktbruddet er egnet til å medføre fare for sikkerheten i helse- og omsorgstjenesten, til å påføre pasienter eller brukere en betydelig belastning eller til i vesentlig grad å svekke tilliten til helsepersonell eller helse- og omsorgstjenesten ...»

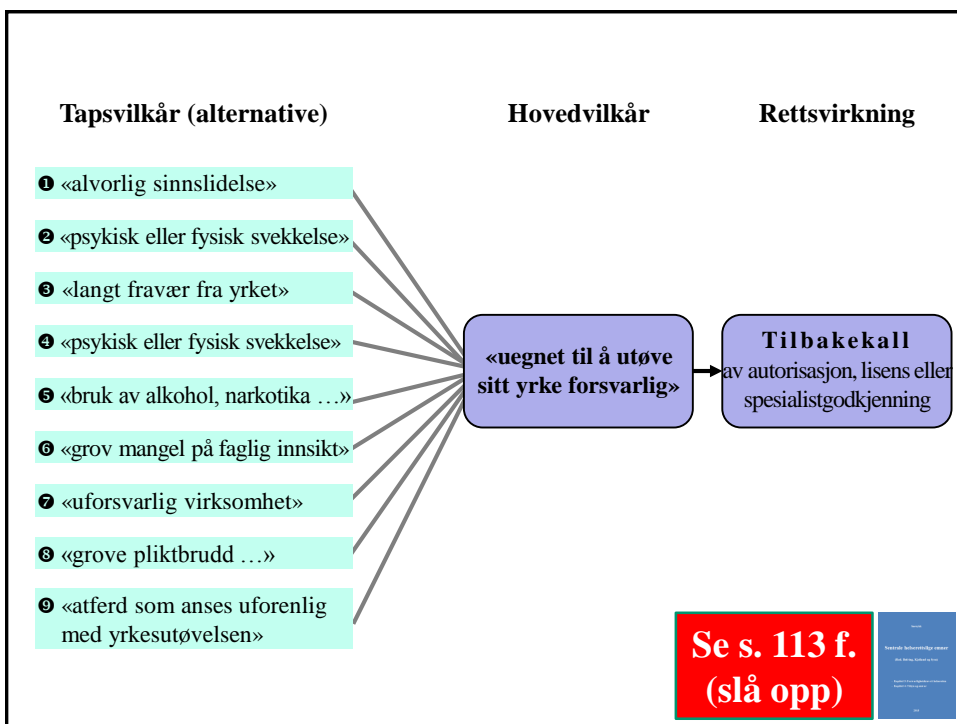
Sanksjoner

– hpl. § 57 om tilbakekall

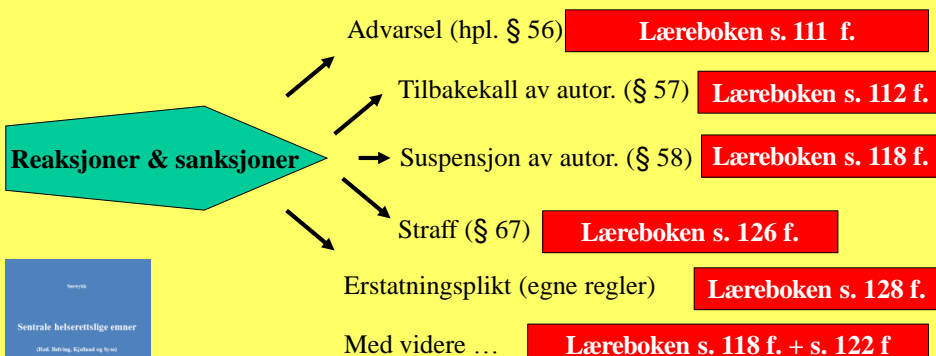
Se læreboken s. 113 f. (slå opp)

Sanksjoner

– mangfoldet av konsekvenser: «sanksjons- og reaksjonspanoramaet»

Avsluttende refleksjoner

Historiske linjer

- fra politikk til juss. Rettsliggjøring

Juridiske og medisinskfaglige kriterier

Hovedsakelig medisinskfaglige kriterier

RETTLIGGJØRING (i)

- Kommunehelsetjenesteloven 1982
- Pasientrettighetsloven 1999
- **Helsepersonelloven 1999**
- Spesialisthelsetjenesteloven 1999
- Mv.

Dagens fremstillingstips

– generelle skriveråd

Litt fremstillingsteknikk

– generelle skriveråd

📖 Pass på bruken av «**småord**» – de betyr også noe!

📖 Ikke for lange **sitater** – trekk ut nøkkelordene

📖 Vær nøyaktig og presis i **lovhenvisningene**

📖 Bruk **rettskildene** aktivt. NB!

The screenshot shows the website for the Institute of Public Law (UiO). The header includes the UiO logo and the text 'UiO : Institutt for offentlig rett' and 'Det juridiske fakultet'. A navigation menu contains 'Forsiden IOR', 'Forskning', 'Studier', 'Livet rundt studiene', 'Tjenester og verktøy', and 'Om instituttet'. Below the navigation is a 'Personer' tab. A large red box highlights the URL www.jus.uio.no/ior/personer/vit/perkje/index.html. Below this, a red arrow points to the link 'Supplerende undervisningsmaterieil, JUS - Helseret (UiO)'. The page also lists 'Lysbilder - forberedelsesversjon', 'Lysbilder - FULLVERSJON (legges ut etter forelesningen)', 'Disposisjonshelle', and 'Oppgave - «røktiv forelesningsdel»'. A section for 'Fagdager Nav Klageinstans Oslo og Akershus 13. mai 2016' lists various continuing education courses. On the right, there are sections for 'Forskergrupper' and 'Fagredakter av Nettnettressur for Forvaltningsrett (NFF)'. The footer contains the text 'NB! Beive lysbildene ligger også i mappene her (legges ut etter den aktuelle forelesningen hver dag)'.

En gåte ...

Hva er dette?

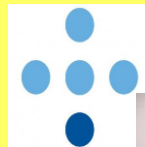

Legge lista for høyt ...

Helsepersonelloven

- hovedlinjer og utvalgte emner,
med vekt på forsvarlighetskravet

Professor dr. juris Morten Kjelland